

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 60- 72 AYLIK ÇOCUKLARIN DİNLEME BECERİLERİ İLE SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ VE FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LISTENING SKILLS AND SOCIAL PROBLEM SOLVING SKILLS OF CHILDREN AGED 60- 72 MONTHS ATTENDING PRESCHOOL EDUCATION AND DECIPHERING ACCORDING TO DIFFERENT VARIABLES

Tuğba ÇELİK¹, Murat BARTAN²

ÖZ: Bu araştırma 60-72 aylık çocukların; dinleme becerileri ile sosyal problem çözme becerileri arasında ilişkinin belirlenmesi ve farklı değişkenlere göre incelenmesi için ilişkisel tarama modeli benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 60-72 ay arasındaki 386 çocuk ile yapılmıştır, veriler, "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği" ve "Wally Sosyal Problem Çözme Testi" ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; çocukların dinleme becerilerinin cinsiyet ve yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Anne-baba eğitim durumu, anne-baba birliktelik durumu, mesleği, çocukların kardeş sayısı, doğum sırası, okul türü, kurum türü ve daha önce okul öncesi eğitim alıp almaması değişkenlerine göre ise farklılık olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan çocukların sosyal problem çözme becerileri incelendiğinde; cinsiyet, yaş, okul türü, anne-baba birliktelik durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, anne eğitim durumu ve daha önce okul öncesi eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermezken; kurum türü, baba öğrenim durumu, baba mesleği, kardeş sayısı, daha önce okul öncesi eğitim alma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise çocukların dinleme becerileri ile sosyal problem çözme becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğudur.

ABSTRACT: This research was carried out by adopting the relational screening model to determine the relationship between listening skills and social problem solving skills of 60-72 months old children and to examine them according to different variables. The research was conducted with 386 children aged 60-72 months, and the data were collected with the "Scale for Assessing Listening Skills of Preschool Children" and "Wally Social Problem Solving Test". According to the results of the study, it was determined that gender and age variables did not show significant differences in the listening skills scale. The variables of parents' education level, parents' union status, occupation, number of siblings, birth order, type of school, type of institution, and whether the children had received preschool education before or not were found to be different. When the social problem solving skills of the children participating in the study were analysed; while there was no significant difference according to the variables of gender, age, school type, parental union status, number of siblings, birth order, mother's education status and previous preschool education, a statistically significant difference was determined according to the variables of institution type, father's education status, father's occupation, number of siblings and previous preschool education. Another result of the study was that there was a positive relationship between children's listening skills and social problem solving skills.

Anahtar sözcükler: Dinleme becerileri, okul öncesi eğitim, sosyal problem çözme becerileri.

Keywords: Listening skills, preschool education, social problem solving skills.

Bu makaleye atıf vermek için:

Çelik, T. ve Bartan, M. (2024). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 60- 72 Aylık Çocukların Dinleme Becerileri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi ve Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(3), 1908-1922.

Cite this article as:

Çelik, T. ve Bartan, M. (2024). Determination of the Relationship between Listening Skills and Social Problem Solving Skills of Children Aged 60- 72 Months Attending Preschool Education and Deciphering According to Different Variables. *Trakya Journal of Education*, 14(3), 1908-1922.

* Bu makale, ikinci yazarın danışmanlığında ilk yazarın yüksek lisans tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

¹ Bil Uzm., Kütahya İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Kütahya/Türkiye, e-mail: tgb.gnlts95@gmail.com ORCID 0000-0001-8586-0656

² Doç.Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya/Türkiye, e-mail: murat.bartan@dpu.edu.tr, ORCID 0000-0003-2947-5643

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Listening skill is a lifelong process that is effective from the early stages of an individual's life (Melanlioğlu, 2012). This skill plays an important role in every aspect of life by enabling the individual to communicate effectively with his/her environment. Research shows that the development of listening skills positively affects the success of students (Emiroğlu & Pınar, 2013). Social skills include communication between individuals, empathy ability and behaviours such as cooperation. Social skills, which are started to be acquired in the 0-6 age range, which is called the preschool period, affect the social relations of the child in his/her ongoing life (Gülay & Yenibayrak, 2010). These skills enable the individual to take part effectively in the society and maintain relationships. Social skills, which begin to be acquired from the preschool period, shape the child's social relationships in later life. Social problem solving skill is the ability to solve conflicts encountered in daily life (Dinçer et al., 2019). Dereli (2013) defined it as an involuntary behavioural and cognitive process developed for the recognition of the problem and its solutions.

There is a strong relationship between listening skills and social skills (Bilgiç Yıldız & Savaş, 2019). Individuals who are good listeners tend to be more effective in solving social problems while being successful in communication (Estrem, 2005). The preschool period is a period in which the foundation of social skills is laid, and the skills gained in this period continue in later ages. It has been observed that individuals with low social skills exhibit negative behaviours towards their peers (Dinçer et al., 2019). Therefore, the relationship between listening skills and social skills plays an important role in individuals' social interactions and problem-solving processes. Individuals with high listening skills tend to be more successful in social interactions, which leads to more positive relationships in society. This study was carried out with the idea that it would bring a different perspective to the literature since it is a study examining listening skills and social problem solving skills together. For this reason, while determining the relationship between these two variables, it was also aimed to examine them according to different variables.

Method

In this study, the relational screening model was used to determine the relationship between listening and social problem skills of 60-72-month-old children who continue their education in public and private kindergartens affiliated to the Ministry of National Education and to examine them according to different variables. Relational screening model is a research model that aims to determine the existence or degree of change between two or more variables (Karasar, 2012). "Personal Information Form" was used to obtain personal information about the participants, "Scale for Assessing Listening Skills of Preschool Children" was used to measure the listening skills of 60-72-month-old children, and "Wally Social Problem Solving Test" was used to measure children's social problem solving skills.

Findings

According to the results of the study, it was determined that gender and age variables did not show a significant difference in the listening skills scale. It was determined that the variables of parental education level, parental occupation, number of siblings, family income status, school type, institution type, marital status of parents, birth order and whether they had received pre-school education before or not differed. When the social problem solving skills of the children participating in the study were analysed, it was found that there was no significant difference according to the variables of gender, age, school type, parents' relationship status, number of siblings, birth order, mother's education status, family income status and previous preschool education, but there was a statistically significant difference according to the variables of institution type, father's education status, father's occupation, number of siblings and previous preschool education. Another result of the research is that there is a positive relationship between children's listening skills and social problem solving skills.

Discussion and Conclusion

When the mean scores of the children from the listening scale were examined, no significant difference was found between genders. Bay and Şeker (2020) did not find a significant difference between girls and boys in a study conducted with 48-72 month group in preschool period. No significant difference was found between the levels of social problem solving skills of children according to their gender. Akbaş

(2005) found that gender variable did not differentiate social problem solving skills in 6-year-old students, and Dereli (2008) found that gender did not affect the results of social problem solving skills in his experimental study. No significant difference was found between the mean scores of social problem solving skills according to the age of the children. Similar to this result, no age-related difference was observed in the demonstration of prosocial behaviours (Çelik Kahraman, 2019; Gencer, 2021). The mean scores of children on the listening scale differed significantly according to the number of siblings. There was no significant difference in the mean scores of children on the social problem solving scale according to the number of siblings. When the literature is examined, studies with similar results were found. Gültekin (2008) examined the effect of the number of siblings on social skills scores and found no difference between those who were only children and those who had siblings. In the study, no significant difference was found between the mean scores of children from the social problem solving scale according to the mother's education level. There are also studies that obtained similar results to this result (Bağcı, 2015; Genç, 2021; Türkmen, 2018; Öztürker, 2014; Bozkurt Yükü & Demircioğlu 2017; Karakuş, 2017; Çelik Kahraman, 2019). A significant difference was found in the mean scores of children from the Social Problem Solving Scale according to the duration of preschool education. Gencer (2022) stated that children who received preschool education had a higher tendency to show prosocial skills than children who did not receive preschool education. A significant positive correlation was found between children's listening skills and social problem solving skills. Polat and Aydın (2021) found a positive correlation between listening skills and social skills.

GİRİŞ

Dinleme becerisi, bireyin yaşamının erken dönemlerinden itibaren etkili olan ve ömür boyu devam eden bir süreçtir (Melanlıoğlu, 2012). Bu beceri, bireyin çevresiyle etkili iletişim kurmasını sağlayarak hayatının her alanında önemli bir rol oynar. Araştırmalar, dinleme becerisinin gelişmiş olmasının öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Emiroğlu ve Pınar, 2013). Dinleme becerisinin literatürde birçok tanımı yapılmıştır. Duyulan sesler içerisinde istenilene odaklanma ve duyma (Güzel ve Karatay, 2013); Öğrenmenin ön koşulu, iletişimin temeli (Tüzel, 2014); Duyulan seslerin anlamlandırmak ve zihinde yorumlamak (Çelenk ve Tazebay, 2008); Anlatıcının mesajına dikkat etme ve gerekli uyaran tepkiyi verebilme (Demirel, 2003); İletişimin ve öğrenmenin temel yolu (Sever, Kaya ve Aslan, 2006); Karmaşık bir süreç (Yetkin ve Daşcan, 2010); Dinleme verilen mesajı anlayabilme (Özbay, 2005); Girdinin doğru algılanması (Gürgen, 2008); işitilenleri zihinsel bir süzgeçten geçirebilme becerisi (Jalonga, 1995) gibi tanımlamalar yer almaktadır. Dinleme becerisinin gelişmiş olması, kişinin karşısındakini doğru anlamasını, söylenilenlere dikkat etmesini ve uygun tepkiler vermesini sağladığı düşünülmektedir.

Sosyal beceriler, bireyler arasındaki iletişimi, empati yeteneğini ve yardımlaşma gibi davranışları içerir. Okul öncesi dönem olarak adlandırılan 0-6 yaş aralığında kazanılmaya başlanan çoğu zamanda pekiştirilen sosyal beceriler çocuğun devam eden yaşantısındaki sosyal ilişkilerini etkilemektedir (Gülây ve Yenibayrak, 2010). Bu beceriler, bireyin toplum içinde etkili bir şekilde yer almasını ve ilişkilerini sürdürmesini sağlar. Okul öncesi dönemden itibaren kazanılmaya başlanan sosyal beceriler, çocuğun ilerleyen yaşamındaki sosyal ilişkilerini şekillendirir. Sosyal problem çözme becerisi, günlük yaşamda karşılaşılan çatışmaları çözebilme yeteneğidir (Dinçer ve ark., 2019). Dereli (2013), problemin farkına varılması ve bunun çözüm yolları için geliştirilen istem dışı davranışsal ve bilişsel bir süreç olarak ifade etmiştir.

Dinleme becerisi ile sosyal beceriler arasında güçlü bir ilişki vardır (Bilgiç Yıldız ve Savaş, 2019). İyi bir dinleyici olan bireyler, iletişimde başarılı olurken, sosyal problemleri çözmeye daha etkili olma eğilimindedirler (Estrem, 2005). Okul öncesi dönem, sosyal becerilerin temelini atıldığı bir dönemdir ve bu dönemde kazanılan beceriler ilerleyen yaşlarda da devam eder. Sosyal becerileri düşük olan bireylerin, akranlarına karşı olumsuz davranışlar sergilediği gözlenmiştir (Dinçer ve ark., 2019). Bu nedenle, dinleme becerisi ve sosyal beceriler arasındaki ilişki, bireylerin sosyal etkileşimlerinde ve problem çözme süreçlerinde önemli bir rol oynar. Dinleme becerisi yüksek olan bireyler, sosyal etkileşimlerinde daha başarılı olma eğilimindedir ve bu da toplum içinde daha olumlu ilişkilere yol açar.

Bu araştırmada 60-72 aylık çocukların dinleme becerileri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Alan yazın incelendiğinde, okul öncesi dönemde dinleme becerileri ile sosyal problem çözme becerilerini ayrı ayrı ele alan araştırmalara ulaşılmıştır. Okul öncesi dönemde yapılan çalışmalar incelendiğinde sadece bir araştırmada her iki durumu birlikte inceleyen araştırmaya rastlanmıştır. Polat ve Aydın (2021) yaptığı çalışmada da dinleme becerileri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırma ise dinleme becerisi ile sosyal problem çözme becerisini birlikte

incelenen bir araştırma olması sebebiyle alan yazınına farklı bir bakış açısı getireceği düşünülerek gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple de bu iki değişken arasındaki ilişki belirlenirken, farklı değişkenlere göre de incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca 2024'te güncellenen okul öncesi eğitim programında, çocukların etkin dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik hedefler bulunması, bu araştırmanın öğretmenler ve araştırmacılar için önemli bir kaynak olmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda aşağıdaki iki alt probleme cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocukların dinleme becerileri ve sosyal problem çözme becerileri bazı değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
2. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların dinleme becerileri ile sosyal problem çözme becerileri arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada; MEB'e bağlı resmi ve özel anaokullarında eğitimlerine devam eden 60-72 aylık çocukların; dinleme ile sosyal problem becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve farklı değişkenlere göre incelenmesini sağlamak için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ve daha fazla sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2012).

Evren- Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında MEB'e bağlı resmi ve özel anaokullarına devam eden, 60-72 ay arasındaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu MEB'e bağlı 17 resmi anaokulu ve 3 özel anaokuluna devam eden 60-72 ay aralığındaki 386 çocuk oluşturmaktadır. Örneklem basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Bu örneklem türünde bütün seçenekler listelenir ve listeden rastgele oluşturulan seçenekler seçilir (Kılıç, 2013). Seçilen anaokullarında araştırmaya gönüllülük esasına dayanarak katılan 386 çocukla "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği" ve "Wally Sosyal Problem Çözme Testi" uygulaması gerçekleştirilmiştir. Örneklem ilişkili demografik özellikler Tablo 1'de aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma grubuna ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Özellik	f	%	Özellik	f	%
Yaş			Anne Meslek		
5	211	54.66	Çalışmıyor	259	67.10
6	175	45.34	İşçi	20	5.18
Cinsiyet			Memur	51	13.21
Kız	196	50.78	Serbest meslek	10	2.59
Erkek	190	49.22	Profesyonel	46	11.92
Kardeş Sayısı (Kendisi dahil)			Baba Meslek		
1	99	25.65	Çalışmıyor	6	1.56
2	212	54.92	İşçi	146	37.82
3	75	19.43	Memur	72	18.65
Doğum Sırası			Serbest meslek	97	25.13
1	184	47.67	Profesyonel	65	16.84
2	157	40.67	Aile Gelir		
3	45	11.66	0 TL-5000 TL	20	5.18
Anne Baba Birliktelik Durumu			5001 TL – 7500 TL	50	12.95
Birlikte	366	94.82	7501 TL – 10000 TL	114	29.54
Ayrı	20	5.18	10001 TL ve üstü	202	52.33
Anne Öğrenim Durumu			OÖ Devam Süresi		
Okuryazar değil	9	2.33	1 yıl	231	59.85
İlkokul	37	9.59	2 yıl	137	35.49
Ortaokul	80	20.73	3 yıl	18	4.66

Tablo 1 devamı ...

Özellik	f	%	Özellik	f
Lise	114	29.53	Okul Türü	
Önlisans-Lisans	145	37.56	Anasınıfı	181 46.89
Lisansüstü	1	0.26	Anaokulu	205 53.11
Baba Öğrenim Durumu			Kurum	
Okuryazar değil	5	1.29	Özel	72 18.65
İlkokul	25	6.48	Devlet	314 81.35
Ortaokul	47	12.18		
Lise	154	39.89		
Önlisans-Lisans	152	39.38		
Lisansüstü	3	0.78		

Çalışmanın verileri okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarından toplanmıştır. Çocukların demografik özelliklere göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Katılımcılar ile ilgili kişisel bilgileri elde etmek için “Kişisel Bilgi Formu”, 60-72 aylık çocukların dinleme becerilerini ölçmek amacıyla “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği”, çocukların sosyal problem çözme becerilerini ölçmek için ise “Wally Sosyal Problem Çözme Testi” kullanılmıştır.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği

Özkan ve Çoşkun (2015) tarafından geliştirilen ölçekte 30 madde bulunmaktadır. Ölçek sosyal ve bilişsel davranışlar olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 30 maddesinin 9’u sosyal davranışı, 21 maddesi ise bilişsel davranışları ölçmektedir. Ölçek dördümlü likert tipindedir. Değerlendirilmesi 1=Hiçbir zaman, 2=Ara sıra, 3=Çoğunlukla ve 4=Her zaman şeklinde yapılmaktadır. Geliştirilen ölçek öğretmenler tarafından doldurulmaktadır. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ölçeğin yapı geçerliliği için yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0.94 olarak hesaplanmış ve ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Wally Sosyal Problem Çözme Testi

Araştırmada kullanılan Wally Sosyal Problem Çözme Testi, Spivack ve Shure’nin 1985 yılında geliştirmiş olduğu “Okul Öncesi Problem Çözme Testi” ve Rubin ve Krasnor’un 1986 yılında geliştirmiş olduğu “Çocuk Sosyal Problem Çözme Testi”nin birleşiminden oluşmaktadır. Testin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik testini Kayılı ve Arı (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Testte kişilerarası yaşanan çatışmalar ve problemler karşısında çocukların verdiği tepkiler kaydedilerek sosyal problem çözme becerileri ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. İki adet form şeklinde bir kız, bir erkek için ayrı olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan bu formu 15 adet sosyal problemle ilgili soruların yer aldığı resimler oluşturmaktadır. Verilen cevaplar prososyal ise pozitif, antisosyal bir davranış ise negatif, cevap vermediği durumda puanlanamaz olarak kodlanır. Alınan her pozitif davranış 1 olarak puanlanır, negatif ve puanlanamaz durumunda ise 0 olarak kaydedilir. Çocuğun bu testten alabileceği en düşük puan 0 iken en yüksek puanı ise 15 olmaktadır.

Verilerin toplanma aşamasında, uygulama yapılması için Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmış, kişisel bilgi formu kullanılarak 60-72 aylık çocuklar ve çocukların ebeveynleri ile ilgili öğretmenlerden bilgi edinilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından çocuklara uygulanan ve öğretmenler tarafından doldurulan ölçeklerle elde edilmiştir. Çocuklara uygulanan ölçeklerde herhangi bir karışıklık yaşanmaması için ölçekler sırayla Ç1, Ç2, şeklinde numaralandırılmış ve öğretmenler tarafından doldurulan ölçeklerle eşleştirilmiştir.

Veriler analiz edilmeden önce parametrik testler için gerekli varsayımları sağlayıp sağlamadığı kontrol edilmiştir. Verilerin normalliği için her alt boyutta çarpıklık katsayıları ve histogram grafikleri incelenmiştir. Karşılaştırmalar yapılırken iki kategorisi olan bağımsız değişkenlerde ortalama puanların farklılaşmasını incelemek için Bağımsız Örneklem için T Testi veya Mann Whitney U Testi; ikiden fazla kategorisi olan değişkenlerde ortalama puanların farklılaşmasını incelemek için Tek Yönlü Varyans Analizi

veya Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Dinleme becerisi ölçeği ve sosyal problem çözme testine ait betimsel istatistikler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Dinleme becerisi ölçeği ve sosyal problem çözme testine ait betimsel istatistikler

Test İstatistiği	Dinleme Becerisi	Sosyal Problem Çözme
N	386	386
En Düşük Puan	40.000	0.000
En Yüksek Puan	120.000	15.000
Aritmetik Ortalama	94.396	7.946
Ortanca	95.000	8.000
Mod	120.000	7.000
Standart Sapma	18.650	2.768
Varyans	347.824	7.662
Çarpıklık Katsayısı	-0.348	-0.188
Çarpıklık Katsayısına Ait Hata	0.124	0.124
Basıklık Katsayısı	-0.718	-0.145
Basıklık Katsayısına Ait Hata	0.248	0.248

Dinleme Becerisi ölçeğinden elde edilen puanların çarpıklık katsayısı -0.348, Sosyal Problem Çözme Testinden elde edilen puanların çarpıklık katsayısı ise -0.188 olarak bulunmuştur. Elde edilen çarpıklık katsayıları (-1,+1) aralığında olduğundan dağılımların normal dağılımdan çok fazla sapmadığı görülmüş ve normal dağılım gösterdikleri kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2015). Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda yapılacak karşılaştırmalar için bağımsız değişkenin her kategorisinde normallik incelenerek analizler yapılmıştır. Anne baba birliktelik durumu, okul öncesi eğitime devam süresi, anne meslek ve aile gelir durumu değişkenlerinde kategorilerdeki dağılım çok dengesiz olduğu için bu değişkenlerde analizler için parametrik olmayan teknikler tercih edilmiştir. Anne meslek değişkeninde karşılaştırma yapılamamıştır. Anne meslek grubun kategorilerindeki çok az verinin yer alması nedeniyle verilerin neredeyse %70’i çalışmıyor olduğu için karşılaştırma yapılmamıştır. Dinleme becerisi puanları yaş, cinsiyet, okul türü, kardeş sayısı, doğum sırası, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu ve baba meslek değişkenlerinin kategorilerinde normal dağılım göstermektedir. Öğrenim durumu incelenirken “okuryazar değil” ve “lisansüstü” kategorilerinde çok az veri olduğu için analiz dışında bırakılmıştır. Kurum değişkenin kategorilerinde çarpıklık katsayıları ÇKÖzel=-1.433 ve ÇKDevlet=-0.197 olarak elde edilmiştir. Kategorilerin birinde dağılım normal çıkmadığı için bu değişkende analiz yapılırken parametrik olmayan yöntem tercih edilmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Araştırma; Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’nun 26/01/2023 tarihinde 170883 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

BULGULAR

Bu bölümde bulgular araştırmanın alt problemlerine göre analiz edilmiş ve tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 3.

Cinsiyete göre ait t testi sonuçları

	Cinsiyet	N	X	S	SD	T	P
Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	Kız	196	96.23	18.48	384	1.969	0.05
	Erkek	190	92.51	18.69			
Wally Sosyal Problem Çözme Testi	Kız	196	8.21	2.86	384	1.944	0.05
	Erkek	190	7.66	2.63			

Tablo 3 incelendiğinde Çocukların Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{(384)}=1.969$; $p=0.05$). Tablo

incelendiğinde kız çocukların aritmetik ortalaması 96,23 erkek çocukların aritmetik ortalaması ise 92.51 olarak bulunmuştur. Çocukların Sosyal Problem Çözme testinden aldıkları puan ortalamaları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{(384)}=1.944$; $p=0.05$). Tabloda görüldüğü gibi kız çocukların aritmetik ortalaması 8,21 erkek çocukların aritmetik ortalaması ise 7.66 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.
Yaşa göre t testi sonuçları

	Yaş	N	X	S	SD	T	P
Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	5	211	93.12	19.29	384	.475	0.13
	6	175	95.93	17.77			
Wally Sosyal Problem Çözme Testi	5	211	7.78	2.84	384	1.239	0.21
	6	175	8.13	2.66			

Tablo 4 incelendiğinde Çocukların Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında yaş değişkenine göre anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{(384)}=1.475$; $p=0.05$). Tablo incelendiğinde 5 yaş aritmetik ortalaması 93,12, 6 yaş aritmetik ortalaması ise 95.93 olarak bulunmuştur. Çocukların Sosyal problem çözme testi alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında yaş değişkenine göre anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{(384)}=1.239$; $p=0.05$). Tabloda görüldüğü gibi 5 yaş aritmetik ortalaması 7, 78, 6 yaş aritmetik ortalaması ise 8.13 olarak bulunmuştur.

Tablo 5.
Okul türüne göre t testi sonuçları

	Okul Türü	N	X	S	SD	T	P	Etki Büyüklüğü
Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	Anasınıfı	181	97.32	19.81	359	2.897	0.004	0.15
	Anaokulu	205	91.81	17.20				
Wally Sosyal Problem Çözme Testi	Anasınıfı	181	7.90	2.64	384	0.302	0.764	-
	Anaokulu	205	7.98	2.87				

Tablo 5 incelendiğinde Çocukların Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarında okul türüne göre anlamlı fark saptanmıştır ($t_{(359)}=2.897$; $p<0.05$). Tablo incelendiğinde anasınıfına devam eden çocukların aritmetik ortalaması 97.32, anaokuluna devam eden çocukların aritmetik ortalaması 91.81 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda anasınıfına devam eden çocukların dinleme becerilerinin anaokuluna devam eden çocuklara göre yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü (r) 0.15 olarak saptanmıştır. Etki büyüklüğü için hesaplanan r , 0.10 küçük, 0.30 orta ve 0.50 geniş etki (Field, 2005) olarak yorumlandığı için okul türü değişkeninin küçük etkiye sahip olduğu söylenebilir. Çocukların sosyal problem çözme testi puan ortalamaları arasında okul türüne göre anlamlı farka rastlanmamıştır. ($t_{(384)}=0.302$; $p>0.05$). Tabloda görüldüğü gibi anasınıfına devam eden çocukların aritmetik ortalaması 7.90, anaokuluna devam eden çocukların aritmetik ortalaması 7.98 olarak bulunmuştur.

Tablo 6.
Kurum türüne göre dinleme becerisi puanları arasındaki "mann- whitney u testi" sonuçları

Kurum Türü	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	P	Etki Büyüklüğü
Özel	2	280.05	20163.50	-7.303	0.00	0.37
Devlet	14	173.65	54527.5			

Tablo 6 incelendiğinde çocukların dinleme becerisi ortalama puanları arasında kurum türüne göre anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($z=-7.303$, $p<0.05$). Sıra ortalamaları ve sıra toplamları incelendiğinde özel kuruma devam eden çocukların (280.05) devlet kurumuna devam eden çocuklara (173.65) göre dinleme becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. 0.37 olarak hesaplanan etki büyüklüğü incelendiğinde kurum türünün dinleme becerisi üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 7.

Kurum türüne göre sosyal problem çözme becerisi puanlarına ait t testi sonuçları

Okul Türü	N	X	S	SD	T	P	Etki Büyüklüğü
Özel	72	8.91	2.97	384	3.125	0.001	0.17
Devlet	314	7.72	2.67				

Tablo 7 incelendiğinde çocukların sosyal problem çözme testi alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında kurum türüne göre anlamlı farka rastlanmıştır ($t_{(384)}=3.125$; $p<0.05$). Tablo incelendiğinde özel kurum aritmetik ortalaması 8,91, devlet kurumu aritmetik ortalaması ise 7.72 olarak bulunmuştur. Sosyal problem çözme becerileri ile kurum türü arasında fark gözlenmiştir. Farka ilişkin etki büyüklüğü hesaplandığından 0.17 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 8.

Medeni duruma göre "mann- whitney u testi" sonuçları

	Medeni Durum	N	Sıra Ortala	Sıra Toplam	Z	P	Etki Büyüklüğü
Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	Birlikte	366	196,53	71930.50	-2,285	0.022	0.12
	Ayrı	20	138,03	2760,50			
Wally Sosyal Problem Çözme Testi	Birlikte	366	195,66	71611.00	-1,636	0.102	-
	Ayrı	20	154,00	3080,50			

Tablo 8 incelendiğinde Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin ortalama puanları arasında anne-baba medeni durumuna göre anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($z=-2,285$, $p<0.05$). Sıra ortalamaları ve sıra toplamları incelendiğinde anne- baba birlikte olan çocukların (196.53) anne-baba ayrı olan çocuklara (138.03) göre dinleme becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. 0.12 olarak hesaplanan etki büyüklüğü incelendiğinde anne-baba medeni durumunun dinleme becerisi üzerinde küçük düzeyde etkiye sahip olduğu söylenebilir. Tablo incelendiğinde çocukların sosyal problem çözme becerisi testi ortalama puanları arasında anne-baba medeni durumuna göre anlamlı farka rastlanmamıştır. ($z=-1.636$, $p>0.05$). Sıra ortalamaları ve sıra toplamları incelendiğinde anne- baba birlikte olan çocukların (195.66) anne-baba ayrı olan çocukların (151.00) puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 9.

Kardeş sayısına göre karşılaştırılması anova sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark	Etki Büyüklüğü
Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	Gruplararası	10256.886	2	5128.443	15.884	0.000	1-2 1-3 2-3	0.28
	Gruplarıçi	123655.469	383	322.860				
	Toplam	133912.355	385					
Wally Sosyal Problem Çözme Testi	Gruplararası	27.593	2	13.797	1.808	0.165	-	-
	Gruplarıçi	2922.264	383	7.630				
	Toplam	2949.858	385					

Tablo 9 incelendiğinde Anova sonucunda çocukların dinleme becerisi puan ortalamaları kardeş sayısına göre anlamlı bir farka rastlanmıştır ($F(2,383)=15.884$, $p<0.05$). Farkın kaynağı için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda tek kardeş olma durumu ile iki ve üç kardeş olma durumu ayrıca iki kardeş durumu olma ile üç kardeş olma durumu arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Tek çocuk olma durumunda aritmetik ortalama 100.52, iki kardeş olma durumunda 94.83, üç kardeş olma durumunda ise

85.08 olarak bulunmuştur. Tek çocuk olma durumu ile iki kardeş ve üç kardeş olma durumu arasında tek kardeş olma lehine anlamlı farklılık görülmüştür. İki kardeş ve üç kardeş arasında ise iki kardeş olma lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Farka ilişkin etki büyüklüğü 0.28 olarak hesaplanmıştır. Kardeş sayısı dinleme becerileri üzerinde orta etkiye sahiptir. Tabloda görüldüğü gibi Anova sonucunda çocukların sosyal problem çözme testinden aldıkları puan ortalamaları kardeş sayısına göre anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($F(2,383)=1.808, p>0.05$). Tek çocuk olma durumunda aritmetik ortalama 8.38, iki kardeş olma durumunda 7.84, üç kardeş olma durumunda ise 7.65 olarak bulunmuştur.

Tablo 10.

Doğum sırasına göre karşılaştırılması anova sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark	Etki Büyüklüğü
Dinleme Becerilerini Değerlendirmeye Ölçeği	Gruplararası	5804,351	2	2902,176	8,677	0.000	1-2 1-3 2-3	0.21
	Gruplariçi	128108,004	383	334,486				
	Toplam	133912.355	385					
Wally Sosyal Problem Çözme Testi	Gruplararası	8,230	2	4,115	0,536	0.586	-	-
	Gruplariçi	2947,628	383	7,680				
	Toplam	2949.858	385					

Tablo 10 incelendiğinde Anova sonucunda çocukların dinleme becerisi puan ortalamaları doğum sırasına göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($F(2,383)=8,677, p<0.05$). Farkın kaynağı için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda üçüncü çocuk olma durumu ile birinci ve ikinci çocuk olma durumu arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Birinci çocuk olma durumunda aritmetik ortalama 96.25, ikinci çocuk olma durumunda 95.25, üçüncü çocuk olma durumunda ise 83.80 olarak bulunmuştur. Farka ilişkin etki büyüklüğü 0.21 olarak hesaplanmıştır. Tabloda görüldüğü gibi Anova sonucunda çocukların sosyal problem çözme testinden aldıkları puan ortalamaları doğum sırasına göre anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($F(2,383)=0.536, p>0.05$).

Tablo 11

Anne öğrenim durumuna göre karşılaştırılması anova sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark	Etki Büyüklüğü
Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği	Gruplararası	12494,924	3	4164,975	13,392	0.000	1-4 2-4 3-4	0.31
	Gruplariçi	115695,491	372	311,009				
	Toplam	128190,415	375					
Wally Sosyal Problem Çözme Testi	Gruplararası	18,795	3	6,265	0.813	0.487	-	-
	Gruplariçi	2865,032	372	7,702				
	Toplam	2883,827	375					

Tablo 11 incelendiğinde Anova sonucunda çocukların dinleme becerisi puan ortalamaları ile anne eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($F(2,383)=13,392, p<0.05$). Farkın kaynağı için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda annenin ilkökul mezunu olma durumu ile üniversite mezunu olması, ortaokul mezunu olması ile üniversite mezunu olması ayrıca lise mezunu olması durumu ile üniversite mezunu olması anlamlı farklılık görülmüştür. İlkokul mezunu olma durumunda aritmetik ortalama 90.83, ortaokul mezunu olma durumunda 87.08, lise mezunu olma durumunda 92.90, üniversite mezunu olma durumunda ise 101.62 olarak bulunmuştur. Farka ilişkin etki büyüklüğü 0.31 olarak hesaplanmıştır. Tabloda görüldüğü gibi Anova sonucunda çocukların sosyal problem çözme testinden aldıkları puan ortalamaları anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($F(2,383)=0.813, p>0.05$).

Tablo 12.

Baba öğrenim durumuna göre karşılaştırılması anova sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark	Etki Büyüklüğü
Dinleme	Gruplararası	11929,897	33	3976,632				
Becerilerini	Gruplarıçi	116458,283	374	311,386			1-4	
Değerlendirme					12,771	0.000	2-4	0.30
Ölçeği	Toplam	128388,180	377				3-4	
Wally Sosyal	Gruplararası	113,749	33	37,916				
Problem	Gruplarıçi	2777,192	374	7,426	5,106	0.002	3-4	0.20
Çözme Testi	Toplam	2890,942	377					

Tablo 12 incelendiğinde Anova sonucunda çocukların dinleme becerisi puan ortalamaları ile baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($F_{(2,383)}=12,771$, $p<0.05$). Farkın kaynağı için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda babanın ilkökul mezunu olma durumu ile üniversite mezunu olması, ortaokul mezunu olması ile üniversite mezunu olması ayrıca lise mezunu olması durumu ile üniversite mezunu olması arasında anlamlı farklılık görülmüştür. İlkokul mezunu olma durumunda aritmetik ortalama 85.36, ortaokul mezunu olma durumunda 89.68, lise mezunu olma durumunda 90.83, üniversite mezunu olma durumunda ise 101.13 olarak bulunmuştur. Farka ilişkin etki büyüklüğü 0.30 olarak hesaplanmıştır. Tabloda görüldüğü gibi Anova sonucunda çocukların sosyal problem çözme testinden aldıkları puan ortalamaları ile baba eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($F_{(2,383)}=5,106$, $p<0.05$). Farkın kaynağı için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda sadece babanın lise mezunu olma durumu ile üniversite mezunu olması arasında anlamlı farklılık görülmüştür. İlkokul mezunu olma durumunda aritmetik ortalama 8.44, ortaokul mezunu olma durumunda 8.00, lise mezunu olma durumunda 7.31, üniversite mezunu olma durumunda ise 8.49 olarak bulunmuştur. Farka ilişkin etki büyüklüğü 0.20 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 13.

Baba meslek durumuna göre karşılaştırılması anova sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark	Etki Büyüklüğü
Dinleme	Gruplararası	13954,754	3	4651,585			1-4	
Becerilerini	Gruplarıçi	117090,854	376	311,412			2-4	
Değerlendirme					14,937	0.000	1-3	0.33
Ölçeği	Toplam	131045,608	379				2-3	
Wally Sosyal	Gruplararası	83,430	3	27,810			1-2	
Problem Çözme	Gruplarıçi	2853,925	376	7,590	3,6664	0.013	1-4	0.17
Testi	Toplam	2937,355	379					

Tablo 13 incelendiğinde Anova sonucunda çocukların dinleme becerisi puan ortalamaları ile baba meslek durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($F_{(2,383)}=14,937$, $p<0.05$). Farkın kaynağı için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda babanın işçi olması; memur olması ve profesyonel meslekte olması ile, serbest meslekte olması ise; memur ve profesyonel meslekte olması arasında anlamlı farklılık görülmüştür. İşçi olma durumunda aritmetik ortalama 88.51, memur olma durumunda 102.12, serbest meslek olma durumunda 93.30, profesyonel meslekte olma durumunda ise 102.41 olarak bulunmuştur. Farka ilişkin etki büyüklüğü 0.33 olarak hesaplanmıştır. Tabloda görüldüğü gibi Anova sonucunda çocukların sosyal problem çözme puan ortalamaları ile baba meslek durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($F_{(2,383)}=3,666$, $p<0.05$). Farkın kaynağı için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda babanın işçi olması; memur olması ve profesyonel meslekte olması ile arasında anlamlı farklılık görülmüştür. İşçi olma durumunda aritmetik ortalama 7.41, memur olma durumunda 8.50, serbest meslek olma durumunda 7.90, profesyonel meslekte olma durumunda ise 8.50 olarak bulunmuştur. Farka ilişkin etki büyüklüğü 0.17 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 14.

ÖÖ devam süresine göre karşılaştırılması kruskal wallis h testi sonuçları

	Devam Süresi	N	Sıra Ort	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark	Etki Büyüklüğü
Dinleme	1 Yıl	231	170.54					
Becerilerini	2 Yıl	137	228.88	2	24.522	0.000	1-2	0.06
Değerlendirme Ölçeği	3 Yıl	18	218.89					
Wally Sosyal	1 Yıl	231	180.09					
Problem Çözme	2 Yıl	137	215.95	2	9.002	0.011	1-2	0.018
Testi	3 Yıl	18	194.75					

Tablo 14 incelendiğinde çocukların dinleme becerisi puanları ortalamaları arasında okul öncesi kurumuna devam durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=24.522$, $p<0.05$). Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplardan kaynaklandığını araştırmak için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucu bir yıl devam edenler ile iki yıl devam edenler arasında anlamlı fark saptanmıştır. Okul öncesi kurumuna iki yıl devam eden öğrencilerin sıra ortalaması 228.88, bir yıl devam eden öğrencilerin sıra ortalaması 170.54 olarak bulunmuştur. Hesaplanan etki büyüklüğü 0.0588 olarak bulunmuş ve devam süresinin dinleme becerisi üzerinde küçük etkiye sahip olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Çocukların sosyal problem çözme becerisi puanları ortalamaları arasında okul öncesi kurumuna devam durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=9.002$, $p<0.05$). Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplardan kaynaklandığını araştırmak için yapılan ikili karşılaştırmalar sonucu bir yıl devam edenler ile iki yıl devam edenler arasında anlamlı fark saptanmıştır. Okul öncesi kurumuna iki yıl devam eden öğrencilerin sıra ortalaması 215.95, bir yıl devam eden öğrencilerin sıra ortalaması 180.09 olarak bulunmuştur. Hesaplanan etki büyüklüğü 0.018 olarak bulunmuş ve devam süresinin dinleme becerisi üzerinde küçük etkiye sahip olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda çocukların sosyal problem çözme ve dinleme beceri puanları arasındaki ilişki incelenmiş pozitif yönde anlamlı düşük korelasyon katsayısı elde edilmiştir ($r=0.191$, $r^2=0.036$, $p=0.00$).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Çocukların dinleme becerilerinin cinsiyete göre değişmediği belirlenmiştir. Bay ve Şeker (2020), okul öncesi dönem 48-72 ay grubu ile yaptığı çalışma da kız çocukları ile erkek çocukları arasında anlamlı bir fark bulmamıştır. Yıldırım (2007), ilkokullar ile yaptığı çalışmada erkek çocuklarının puanlarının daha yüksek çıktığı sonucu ile de farklılık göstermektedir. Polat ve Aydın (2021) tarafından yapılan çalışma sonucu da bulguyu destekler niteliktedir. Benzer şekilde, çocukların sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyetlerine göre değişmediği belirlenmiştir. Akbaş (2005), 6 yaş grubunda çocuklarda cinsiyet değişkeninin sosyal problem çözme becerilerinin farklılaşmadığını saptamış; Dereli (2008) ise yaptığı deneysel çalışmada cinsiyetin sosyal problem çözme becerisi sonuçlarını etkilemediğini belirlemiştir. Genç (2021) tarafından yapılan çalışmada, prososyal davranışlarda anne tutum ölçümlerine göre cinsiyet arasında bir farklılık görülmemiştir. Bununla birlikte cinsiyetin farklılaşmadığı çalışmalara da rastlanmıştır (Erwin vd., 2004; Drugli, 2006; Green vd., 2008; Kayılı, 2018; Yılmaz, Ural ve Güven, 2018).

Çocukların dinleme becerilerinin yaşlarına göre değişmediği belirlenmiştir. Bay ve Şeker'in (2020) çalışmasında 53 aydan büyük çocukların dinleme becerilerinin daha yüksek çıktığı görülmüştür. Çalışma da alınan yaş grubu göz önüne alındığında 60-72 aylık çocukların dinleme becerileri arasında fark görülmemiştir. Bu da Bay ve Şeker (2020) çalışmasında olduğu gibi ay grubu büyüdükçe dinleme becerilerinin artması sonucuyla eş değerdir. Küçük yaş grubu ile büyük yaş grubu arasında fark görülürken, büyük yaş grubu olarak değerlendirilen 5-6 yaş grubu arasında farka rastlanmamıştır. Bu farka rastlanma sebebi olarak gelişimlerinin birbirlerine yakın ve benzer durumda oluşu, okul öncesi eğitim kurumlarında aynı sınıf düzeyinde eğitim görmelerinin etken olduğu düşünülmektedir. Çocukların yaşına göre sosyal problem çözme becerileri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca benzer olarak prososyal davranışların gösterilmesinde yaşa bağlı bir farklılık gözlenmemiştir (Çelik Kahraman, 2019; Gencer, 2021). Bu sonuçların aksine Kapıkıran vd. (2006) 4 yaşındaki çocukların 5-6 yaşa göre sosyal becerilerinin daha düşük olduğunu; Saitoğlu (2020) 70 aylık çocuklarının sosyal becerilerinin diğer ay gruplarına göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarının farklı elde edilmesinde, çalışılan yaş grubunun etkisinin olabileceği ve yaş grubunun birbirine yakın olması sebebiyle farklılık etkisinin yansımamasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Çocukların dinleme becerilerinin, devam ettikleri okul türüne göre değiştiği belirlenmiştir. Anasınıfına devam eden çocukların dinleme becerilerinin anaokuluna devam eden çocuklardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin devam ettikleri okul türüne göre değişmediği belirlenmiştir.

Çocukların dinleme becerilerinin, kurum türüne göre değiştiği belirlenmiştir. Özel anaokuluna devam eden çocukların dinleme becerilerinin, devlet anaokullarına devam eden çocuklardan daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Aradaki bu farkın, özel okullardaki sınıf mevcudunun daha az olmasından ve dolayısıyla bu beceriye daha fazla odaklanılabileceğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Başka bir fark kaynağı olarak sosyo-ekonomik düzeyin özel okulda devam eden öğrencilerde daha yüksek olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin kurum türüne göre değiştiği saptanmıştır.

Çocukların dinleme becerilerinin, anne ve babanın birliktelik durumuna göre değiştiği belirlenmiştir. Anne babası birlikte olan çocukların dinleme becerisinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin, anne ve babanın birliktelik durumuna göre değişmediği belirlenmiştir.

Çocukların dinleme becerilerinin, kardeş sayısına göre değiştiği belirlenmiştir. Tek kardeş olan çocukların dinleme becerilerinin iki ve üç kardeş olanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca iki kardeş olan çocukların dinleme becerilerinin üç kardeş olanlardan daha yüksek olduğu da görülmüştür. Araştırma bulgularına göre kardeş sayısının azalması ile dinleme becerileri arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. Kardeş sayısı azaldıkça ailelerdeki çocuğa karşı dinlemenin arttığı, bu beceriye daha fazla dikkat edildiği düşünülmektedir. Kardeş sayısında artış olması çocuklara karşı ailelerde ki dinleme yeterliliğinde azalışa sebep olabileceği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Araştırma bulgularının aksine Bay ve Şeker (2020), araştırmalarında kardeş sayısı ile dinleme arasında bir ilişkiye rastlanmadığını bulmuşlardır. Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin kardeş sayısına göre değişmediği belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında benzer sonuçlar veren çalışmalara ulaşılmıştır. Gültekin (2008), kardeş sayısının sosyal beceri puanına etkisini incelediği çalışmasında tek çocuk olanlar ile kardeşi olanlar arasında fark olmadığını ifade etmiştir. Uluyurt (2012) akran ilişkilerinde kardeş sayısının etki etmediği sonucuna ulaşmıştır. Akduman, Günündi ve Türkoğlu (2015), sosyal beceri puanlarında kardeş sayısının etki etmediğini bulmuşlardır. Prososyal davranış ve kardeş sayısı arasında anlamlı ilişkinin bulunmadığı çalışmalara da ulaşılmıştır (Gencer, 2021; Genç, 2021). Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu (2017), sosyal problem çözme becerilerini çeşitli değişkenlerle incelenmiştir. Bu incelemelerin sonucunda kardeş sayısı değişkeninin sonuçlara etki etmediği belirtilmiştir. Karakuş (2017) ile Yılmaz'ın (2016) çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Çocukların dinleme becerilerinin, doğum sırasına göre değiştiği bulunmuştur. Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin ise doğum sırasına göre değişmediği belirlenmiştir. Çelik Kahraman (2019), prososyal davranışlarda doğum sırasının farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Saitoğlu (2020) çalışmasında doğum sırasının bulunan sonucun aksine anlamlı farka yol açtığını ifade etmiştir.

Çocukların dinleme becerilerinin, anne öğrenim durumuna göre değiştiği bulunmuştur. Annedeki eğitim düzeyi arttıkça dinlemenin kalitesinin arttığı ve çocuklarına bu anlamda daha fazla vakit ayırdıkları söylenebilir. Bu dinlemenin çocuklara olumlu olarak yansıdığı görülmüştür. Bay ve Şeker (2020) yaptığı çalışmada, tersi bir sonuca ulaşılmıştır. Annenin eğitim düzeyinde anlamlı bir farka rastlanılmamıştır. Bu durum çalışma grubu ile yapılan farklılıktan kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir. Çocukların sosyal problem çözme ölçeğinden aldıkları puanları ortalamaları arasında anne öğrenim durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır. Günündi (2008), çalışmasında olumlu sosyal davranışlar sergileme de anlamlı fark bulunamamışlardır. Polat ve Yağbasan'ın (2019) sosyal problem çözme becerilerinde anne eğitim düzeyinde farklılık gözlenmemiştir. Bu sonuca benzer sonuçlar elde eden çalışmalar da yer almaktadır (Bağcı, 2015; Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu, 2017; Çelik Kahraman, 2019; Gencer, 2021; Genç, 2021; Karakuş, 2017; Öztürker, 2014; Türkmen, 2018). Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin baba öğrenim değişkenine göre değiştiği belirlenmiştir. Şehirli (2007) yaptığı çalışmada, 5-6 yaş grubunda babası ilkökul mezunu olan çocukların diğer eğitim düzeylerine göre uyumsuz davranışlar sergilediğini görmüştür. Saitoğlu (2020) çalışmasında üniversite mezunu olan babaların çocuklarının sosyal problem çözme becerilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Uyanık ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan çalışma da, babanın çocukları ile ilişkilerinde alınan toplam puanlara bakılmış ve üniversite mezunu babaların ilkökul ve lise mezunu babalara göre daha olumlu ilişkilere sahip oldukları ifade edilmiştir.

Çocukların dinleme becerilerinin, okul öncesi eğitime devam etme süresine göre değiştiği bulunmuştur. Okul öncesi eğitime 2 yıl devam edenlerin bir yıl devam edenlere göre puan ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Çıkan sonuca göre okul öncesi eğitimin dinleme becerisi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Okuma ve yazma olmadan dinleme becerisinin gerçekleştirildiği okul öncesi eğitimin

dinleme üzerinde fark yarattığı bu farkın da çocukları olumlu yönde etkilediği sonucu söylenebilir. Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin okul öncesi eğitime devam etme süresine göre değiştiği bulunmuştur. Gencer (2022), okul öncesi eğitim alan çocukların olmayan çocuklara göre prososyal becerilerini gösterme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Yazıcı ve Salıktutluk (2017), okul öncesi eğitimi alma süreci arttıkça sosyal davranışları gösterme düzeyinin arttığını belirtmiştir. Günindi (2008), okula yeni başlayan öğrencilere göre daha önce okula devam eden öğrencilerin olumlu sosyal davranışlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çocukların dinleme becerileri ile sosyal problem çözme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ($r=0.191$, $p=0.000$). Dinleme becerileri ile sosyal problem çözme becerisi arasında aynı yönde ilerleyen pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ilişkinin düşük ve yüksek çıkması etkilene derecesini etkilese de ilişkinin yönünün bu iki beceri arasındaki olumlu ilişkiyi ortaya koymaktadır. Polat ve Aydın'ın (2021) yılında yaptığı dinleme becerileri ile sosyal beceri arasındaki ilişkiye bakıldığında olumlu yönde pozitif anlamda bir ilişki bulunmuştur. Çıkan sonuçlar birbirini destekler niteliktedir.

Öneriler

- Yapılan araştırmanın verileri “Dinleme Becerileri Ölçeği” ve “Wally Sosyal Problem Çözme Ölçeği” kullanılarak öğretmenler ve çocuklardan toplanmıştır. Ebeveynlerin görüşlerinin de alınarak yapılacak çalışmalar dinleme ve sosyal problem çözme konusunda daha kapsamlı verilerin elde edilmesini sağlayabilir.
- Zaman içinde dinleme becerilerinin sosyal problem çözme becerilerini nasıl etkilediğini görmek için boylamsal bir çalışma yapılabilir.
- Mevcut okul öncesi eğitim programlarının dinleme ve sosyal problem çözme becerileri üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlerde veri toplama aşamasında yapılan küçük sohbetlerden yola çıkarak dinleme ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları fikrine ulaşılmış literatürde yer alan çalışmalar ile de desteklenmiştir. Bu alanda öğretmenlere eğitimler açılmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, S. C. (2005). *Okul öncesi eğitime devam eden altı yaş grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akduman, G., Günündi, Y. ve Türkoğlu, D. (2015). Okul öncesi dönem çocukların sosyal beceri düzeyleri ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 37(8), 673-683.
- Bağcı, B. (2015). *Çocuk ve yetişkin prososyallik ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışması ve çocuk ile anne - baba prososyal davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın
- Baran, G. (2005) Dört-beş yaş çocuklarının sosyal davranışlarının ve aile ortamlarının incelenmesi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 30(321), 9-16.
- Bartan, M. ve Türe Köse, H. B. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin dinleme becerilerine ilişkin görüşleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 7(1), 46-64. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202371472>
- Bay, D. N., & Şeker, P. T. (2020). Analysis of preschool period children's listening skill according to some variables. *World Journal of Education*, 10(3), 79-87.
- Bilgiç Yıldız, A. ve Savaş, B. (2019). Ezop masallarının dinleme becerisine etkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 3(2), 185-208.
- Bozkurt- Yükü, Ş. ve Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 216-238.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2005). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlaki gelişim*. Konya: S.Ü.M.E.F. Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Yayınları.
- Çelenk, S. ve Tazebay, A. (2008). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Maya yayınları.

- Çelik Kahraman, S. (2019). *Okul öncesi prososyal davranış ölçeğinin geliştirilmesi ve 48-72 aylık çocuklarda prososyal davranışların bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Dereli, E. (2013). Çocuklar için sosyal problem çözme ölçeğinin 6 yaş grubu için Türkiye uyarlaması ve okul öncesi davranış problemleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 479-498.
- Dereli, E. (2008). *Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Dinç, B. (2002). *Okul öncesi eğitimin 4-5 yaş çocuğunun sosyal gelişimine etkileri konusunda öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Dinçer, Ç., Baş, T., Teke, N., Aydın, E., İpek, S. ve Göktaş, İ. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının kişiler arası problem çözme ve sosyal becerileri ile akran ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 882-900.
- Drugli, M. B. (2006). *Young children treated because of ODD/ CD: Conduct problems and social competence in daycare and school settings* (Unpublished Doctoral Dissertation). Norwegian University of Science and Technology, Faculty of Medicine.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 11, 269-307.
- Erwin, P. G., Firth, K., & Purves, D. G. (2004). Task characteristics and performance in interpersonal cognitive problem solving. *Journal of Psychology*, 38(2), 185-191.
- Estrem, T. L. (2005). Relational and physical aggression among preschoolers: The effect of language skills and gender. *Early Education and Development*, 16(2), 207-231.
- Genç, G. F. (2021). *Annelerin prososyal davranışları ve tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının prososyal davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Green, V. A., Cillessen, A. H., Recheis, R., Patterson, M. M. & Hughes, J. M. (2008). Social problem solving and strategy use in young children. *The Journal of Genetic Psychology*, 169(1), 92-112.
- Gülay, H. ve Yenibayrak, F. (2010). *5-6 yaş çocukları için sosyal beceri etkinlikleri*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik beceriler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güzel, A. ve Karatay, H. (2013). *Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları
- Kapıkıran, N. A., Acun Kapıkıran, N., İvrendi, A. B. ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 19-27.
- Karakuş, N. (2017). *60-72 ay çocukların sosyal problem çözme becerilerinin anne tutumları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Kasik, L. (2015). Development of social problem solving A longitudinal study (2009-2011) in a Hungarian context. *European Journal of Developmental Psychology*, 12(2), 142- 157.
- Kayılı, G. (2015). *Sosyal beceri eğitim programı ile desteklenmiş Montessori yönteminin anaokulu çocuklarının duyguları anlama ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde ailenin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29), 65-77.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretiminde ayrıştırtıcı dinlemeyi geliştirmeye yönelik bir etkinlik önerisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42, 56-68.
- Özbay, M. (2005), *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürker, B. (2014). *6 yaş çocuklarının olumlu sosyal davranışları ile anne ve öğretmen özgeciliği arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, Ö. ve Aydın, D. (2021). 48-60 aylık çocukların dinleme becerileri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 17(1), 39-53.

- Polat, Ö. ve Yağbasan, Ş. (2019). 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri ile ilkökula hazır bulunuşluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 20, 869-891.
- Türe Köse, H. B. ve Bartan, M. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarında dijital öykü anlatımının dinleme becerilerine etkisi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(2), 523-557.
- Türkmen, S. (2018). *Okul öncesi eğitim alan 48-60 aylık çocukların zekâ alanlarıyla prososyal davranışları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Tüzel, S. (2014). *Dinleme eğitimi*. M. Yılmaz (Ed.), Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi (ss. 17-41). Pegem Akademi
- Uluhurt, F. (2012). *Bazı değişkenlere göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının akran ilişkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Uyanık, Ö., Kaya Ü. Ü., İnal Kızıltepe, G., ve Can Yaşar, M. (2016). Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babaların çocukları ile olan ilişkilerinin incelenmesi. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 9(4), 515-531.
- Yazıcı, Z. ve Salıktutluk, Z. (2018). Ebeveynlerin prososyal davranışlarıyla çocukların prososyal davranışları arasındaki ilişki. A. Kodaman ve E. İ. Işıkli (Ed.), *Sosyal, beşeri ve idari bilimlerde akademik araştırmalar*. Gece Kitaplığı.
- Yılmaz, E., Ural, O. ve Güven, G. (2018). 48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlilik analizi. *Kastamonu Education Journal*, 26(3), 641-652.